

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ У СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ВЛАСЕНКО К.О., асистент кафедри соціальної роботи та реабілітації,
кандидат педагогічних наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: karinavlasenko@ukr.net

***Анотація.** У статті сформульовано та теоретично обґрунтовано педагогічні умови виховання ціннісного ставлення до праці у студентів аграрних закладів вищої освіти.*

***Ключові слова:** виховання, ціннісне ставлення, студент, аграрні заклади вищої освіти, педагогічна умова, експертна оцінка.*

Актуальність (Introduction).

Нині сучасні аграрні заклади вищої освіти мають спрямовувати освітній процес на виховання компетентного, морального, мобільного, творчого фахівця, здатного продукувати нові знання та технології у галузі сільського господарства.

Особливе місце під час виховання ціннісних ставлень у студентів аграрних закладів вищої освіти належить педагогічним умовам, які впливають на професійний розвиток, удосконалення вмінь та навичок, творчу самореалізацію.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). У сучасних педагогічних дослідженнях існують різні підходи до визначення педагогічних умов. Їх досліджують та аналізують, перш за все, педагоги, філософи, психологи (Алексюк А., Галєєва А., Дурманенко О., Іпполітова Н., Єжова О., Лебедева Н, Підкасистий П., Стерехова Н., Хриков Є. та ін.). У педагогіці існують різні підходи до визначення сутності та змісту поняття «педагогічна умова».

Дослідження питання підготовки фахівців аграрного сектору здійснено такими дослідниками як С. Амеліна, Л. Балдич, А. Бойко, І. Власюк, М. Волошин, Н. Гловін,

Л. Дзюба, С. Єрмакова, І. Колосок, С. Літвінчук, Т.Лозовецька, О. Мєннайленко, О. Полозенко та ін.

Мета (Purpose) статті – сформулювати та теоретично обґрунтувати ефективність педагогічних умов виховання ціннісного ставлення до праці у студентів аграрних закладів вищої освіти.

Методи (Methods). Для досягнення поставленої мети були використані теоретичні методи науково-педагогічного дослідження: опитування (анкетування) студентів, експертна оцінка, вивчення навчально-методичної документації, педагогічний експеримент.

Результати (Results). У дослідженні актуальним для визначення педагогічних умов, які сприятимуть вихованню ціннісного ставлення до праці у студентів аграрних закладів вищої освіти, є тлумачення понять «умова» та «педагогічна умова».

Існують різні тлумачення поняття «умова». Умову розуміємо як обставину, за якої відбувається або здійснюється що-небудь або сприяє чомусь. Умови можна забезпечувати та поєднувати, за допомогою них можна досягати результату та впливати на перебіг певного процесу.

Оскільки в нашому дослідженні розглядаємо педагогічні умо-

ви виховання у студентів аграрних закладів вищої освіти ціннісного ставлення до праці, тому поняття «педагогічні умови» варто розуміти як певні обставини, які впливають на формування професійного досвіду студента, забезпечують цілісне виховання студентів аграрних закладів вищої освіти, сприяють всебічному гармонійному розвитку особистості студентів.

Враховуючи результати аналізу наукових праць з поданої проблеми дослідження, було виділено педагогічні умови, завдяки яким виховання ціннісного ставлення до праці у студентів аграрних закладів вищої освіти може бути результативнішим, зокрема:

1) забезпечення аксіологічного спрямування змісту професійної підготовки;

2) забезпечення усвідомлення студентами важливості праці для їх професійного становлення та розвитку;

3) формування почуття любові до праці;

4) долучення студентів до професійно-ціннісної діяльності в системі позанавчальної роботи;

5) вплив викладачів та наставників груп на студентів власним прикладом ціннісного ставлення до праці;

6) застосування засобів українського фольклору та мистецтва у вихованні ціннісного ставлення до праці;

7) розвиток особистісних моральних якостей у студентів (відповідальність, дисциплінованість, працелюбність, чесність тощо);

8) організація діяльності, яка сприяє емоційному переживанню студентами ціннісного ставлення до праці;

9) включення студентів аграрних закладів вищої освіти у колективну діяльність, яка спрямована на

актуалізацію ціннісного ставлення до праці;

10) ознайомлення студентів з досвідом відомих аграріїв;

11) заохочення до професійного самовдосконалення студентів аграрних закладів вищої освіти;

12) організація практичного навчання на передових, успішних агропідприємствах;

13) включення студентів у процес праці в сільському господарстві та формування відповідних навичок;

14) забезпечення готовності наставників академічних груп та науково-педагогічних працівників до виховання ціннісного ставлення до праці.

З метою відбору найбільш важливих педагогічних умов виховання у студентів аграрних закладів вищої освіти ціннісного ставлення до праці нами застосовано метод експертної оцінки. Експертна оцінка здійснювалася у письмовій формі. Після оцінки експертами важливості педагогічних умов виховання ціннісного ставлення до праці було здійснено аналіз результатів та математичну обробку даних.

У результаті експертного оцінювання нами було виділено, експериментально перевірено та обґрунтовано чотири педагогічні умови виховання ціннісного ставлення до праці у студентів аграрних закладів вищої освіти:

1) Ознайомлення студентів з досвідом відомих аграріїв.

2) Організація практичного навчання у передових успішних агропідприємствах.

3) Застосування засобів українського фольклору та мистецтва у вихованні ціннісного ставлення до праці.

4) Розвиток моральності у студентів.

Процес виховання ціннісного ставлення до праці у аграрних закладах вищої освіти повинен супроводжуватись формуванням прикладу, ідеалу, зразка для наслідування з метою заохочення до майбутніх професійних можливостей. Приклад активно формує свідомість студента, його переконання й активізує діяльність, спонукає до певного типу поведінки.

Прикладами для студентів аграрних закладів вищої освіти з метою формування ціннісного ставлення до майбутньої професії та праці у сільському господарстві можуть бути відомі аграрії, підприємці, науковці, дослідники та випускники. Звідси впливає перша педагогічна умова – ознайомлення студентів з досвідом відомих аграріїв, що передбачає проведення зустрічей з лідерами агропромислового комплексу та керівниками успішних підприємств, вивчення біографій відомих учених-аграріїв та успішних підприємців у аграрній галузі.

Під час вибору для студентів постатей для ознайомлення з досвідом відомих аграріїв варто звернути увагу на їхній внесок у розвиток сільського господарства, кращі моральні якості особистості (відповідальність, працьовитість, чесність, дисциплінованість тощо), їхню любов та повагу до землі, до праці та навколишнього середовища. Серед сучасних зразкових та відомих аграріїв варто назвати Ю. Косюка, О. Бахматюка, А. Веревського, І. Гуту, В. Дідківського, С. Гнатюка, Л. Центила та ін.

Відповідно актуальним буде використання такої педагогічної умови, як організація практичного навчання у передових успішних агропідприємствах з метою виховання ціннісного ставлення до праці.

Практичне навчання – одна зі складових фахової підготовки студентів аграрних закладів вищої освіти.

Метою практичного навчання є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отримання професійних умінь, навичок та їхня реалізація під час професійної діяльності. Основною характерною рисою практичного навчання є його послідовність та безперервність протягом усього навчання з метою закріплення професійної компетентності.

З метою ефективності практичного навчання у аграрних ЗВО студенти проходять навчання та практику в агропідприємствах, на фермерських господарствах, навчальних та науково-дослідних лабораторіях.

Агропідприємства, на яких проходить практичне навчання, як правило, є передовими та успішними, використовують сучасні прогресивні ресурсозберігаючі, екологічно безпечні технології, мають достатньо розвинену матеріально-технічну базу та висококваліфіковані кадри, тобто включають увесь комплекс, необхідний для дотримання виконання навчальних робочих програм практик. Цінність таких агропідприємств не лише у виробництві продукції та розвитку сільського господарства, а й у сприянні формуванню висококваліфікованих кадрів, що є основою успішного розвитку агропромислового комплексу.

Під час практичного навчання на передових агропідприємствах студенти проходять безпосередньо практичне навчання на полях, фермах, зерноочисних комплексах для ознайомлення з технологією сільськогосподарського виробництва (посівом та збором зернових культур, обробкою ґрунту та його підготовкою до посіву, доглядом за посівами, заготівлею кормів, доглядом за тваринами). Це дає змогу студентам здобути необхідні компетенції та бути конкурентоздатними на сучасному ринку праці.

Застосування засобів українського фольклору та мистецтва є важливою та актуальною умовою виховання ціннісного ставлення до праці.

Важливого значення в народі в усі часи надавалось праці. Лінощі та неробство завжди засуджувались народом. У той час як невмілість, лінь та незграбність повсякчас висміювались у фольклорних творах, прославляючи при цьому умілість, майстерність, працьовитість. Народні погляди на виховання ціннісного ставлення до праці надзвичайно яскраво виявляються в паремійних жанрах, які ввібрали у себе все найкраще, що відповідає ідеалу виховання.

Під час виховання студентів аграрних закладів вищої освіти твори мистецтва також можуть бути основою для формування здібностей, інтересів та важливим засобом виховання ціннісного ставлення до себе, до професії, до навколишнього світу, до праці. Так, твори образотворчого мистецтва мають важливе виховне значення, адже споглядаючи картини, на яких зображена людина в праці, студенти виховують у собі ціннісне ставлення до праці художника, уявлення про події, образи та їхні характери, зображені на полотні, намагаються аналізувати засоби виразності, які використовуються для розкриття змісту картини та пояснюють, чому автор присвятив картину темі праці. Виховне значення щодо формування ціннісного ставлення до праці несуть картини: «Червоні виноградники в Арле» Вінсента Ван Гога; «Повернення стад. Осінь», «Косовиця», «Жнива» Пітера Брейгеля Старшого; «Ферма», «Ранок в селі» Франсуа Буше; «Женці» Олексія Венеціанова; «Хліб», «Льон» Тетяни Яблонської та ін.

Безперечно, неможливо навчити працювати студентів аграрних

ЗВО за посередництва засобів українського фольклору та мистецтва, розглядаючи архітектуру та декоративно-прикладне мистецтво, відвідуючи театри та кіно, але можливо викликати інтерес до праці, сформувати кращі моральні якості, спрямувати поведінку та діяльність, навчити розуміти важливість та суспільну значущість праці у сільському господарстві.

Четверта педагогічна умова, яка забезпечує виховання ціннісного ставлення до праці, – це розвиток моральності у студентів. Виховання гармонійно розвиненої особистості та формування кращих моральних якостей, життєвої позиції та загальнолюдських цінностей в аграрних закладах вищої освіти є важливим чинником для формування ціннісного ставлення до праці.

Формування такої моральної якості як працелюбність супроводжується формуванням свідомого і творчого ставлення до праці як однієї з найвищих цінностей людини, засвоєнням трудових умінь та навичок, виявленням здібностей під час праці, вихованням ціннісного ставлення до себе, до оточуючих, до праці, до природи. Під час виховання працелюбності у студентів аграрних ЗВО необхідно в освітній процес включити і трудові доручення, які сприятимуть формуванню впевненості, самостійності, витривалості та почуття обов'язку за виконання доручення.

Ефективність виховання таких моральних якостей як працелюбність, чесність, відповідальність та дисциплінованість забезпечується лише під час взаємодії всіх компонентів педагогічного процесу, що «припускає реалізацію стратегії, тактики і техніки формування морально-духовних якостей і включає сукупність компонентів (методологічно-цільового, змістового, процесуально-

технологічного, оцінювально-діагностичного)» [1, с. 123].

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, для виховання ціннісного ставлення до праці у студентів аграрних закладів вищої освіти важливо забезпечити ефективне використання чотирьох педагогічних умов: ознайомлення студентів з досвідом відомих аграріїв; організація практичного навчання у передових успішних агропідприємствах; застосування засобів українського фольклору та мистецтва у вихованні ціннісного ставлення до праці; розвиток моральності у студентів.

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF THE EDUCATION OF VALUE ATTITUDE TO WORK AMONG STUDENTS OF AGRICULTURAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Vlasenko K.O.

Abstract. *The article is formulated and theoretically substantiated pedagogical conditions of the education of value attitude to work among students of agricultural institutions of higher education. To foster a value-based attitude to work among students of agricultural institutions of higher education, it is important to ensure the effective use of four pedagogical conditions: acquaintance of students with the experience of famous agrarians; organization of practical training in advanced successful agro-enterprises; the use of the means of Ukrainian folklore and mystery books in the development of a value attitude to work; development of student morality*

Keywords: *education, value attitude, student, agrarian institutions of higher education, pedagogical condition, expert evaluation.*

Список використаних джерел

1. Мірошніченко Д. В. Модель формування морально-духовних якостей у сучасній університетській молоді. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2014. № 4 (63). С. 119–128.

References

1. Miroshnichenko D. V. Model' formuvannya moral'no-dukhovnykh yakostey u suchasnoyi universytet-s'koyi molodi. Dukhovnist' osobystosti: metodolohiya, teoriya i praktyka. 2014. № 4 (63). S. 119–128.